

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput V. Idem N. a Archidiac. N. Archipresbytero, & Canonicis Mediolan.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

Quod si quis à Sede Apostolica literas impetravit, quarum tenor possit esse suspectus, & eis uti voluerit, ut statutam pœnam evadat, primò fiat collatio de falsa bulla cum vera; & si eam invenerit falsitate notandam, Episcopo diœcesano, Abbati, vel Archidiacono loci eadẽ literas non differat præsentare: qui veritate comperta illum, qui tales literas reportavit, si laicus fuerit, excommunicationi subiiciant; si clericus, ab officio, beneficioque suspendat. Ad hæc adjicientes statuimus, ut generalem excommunicationis sententiam promulgetis, quam per singulas parochias faciatis frequentius innovari. Quod si quis falsas literas se cognoscit habere, infra quindecim dies literas illas destruat, aut resignet, si pœnam excommunicationis voluerit evadere, quam nihil forsàn in mortis articulo, sine speciali mandato nostro à quocunque nolumus relaxari: nec etiam si præsumpta fuerit contra hoc absolutio, quicquam habeat firmitatis, ne fortè post tempora nostra falsitas interim occultata cuiquam valeat præjudicium generare. Caterum ad majorem illius notitiam falsitatis habendam, ut fieri possit bullæ falsæ cum nostra collatio, præsentibus literis unam de bullis falsis, cum vera bulla duximus appendendam: districtius injungentes, ut quascunque literas inveneritis hæc, vel alia falsitate notandas, si quid actum fuerit occasione illarum, appellatione postposita irritis, ita ut hujusmodi falsitas nullo temporis spatio valeat excusari; & portitores earum tamdiu faciatis sub arcta custodia detineri, donec receperitis super hoc nostræ beneplacitum voluntatis. Datum Romæ apud S. Petrum XIV. Cal. Junii. Pont. nostri anno primo.

NOTÆ.

1. ^a *V. Rhemensis.*] In hac sexta collectione, & in tertia sub hoc tit. c. 2. tantum legitur Innocent. III. sed inscriptionem & literam restituo ex lib. 1. epistolar. ipsius Innocentij correcto à Sirleto, ubi fol. 106. reperitur textus hic. Vvido 53. Præsul Rhemensis, Cardinalis Episcopus Prænestinus, Legatus Sedis Apostolicæ, fuit olim Abbas Cisterciensis, floruitque usque ad annum 1206. ut referunt Chenu in serie Præsulum Rhemensium, Manrique tom. 1. annal. Cisterc. in serie Abbasum Cisterc. Eius mentio fit in cap. dilectus, de præb.
2. ^b *Capitulum ipsorum.*] Ex una parte; nam ex alia solet apponi nomen, seu signum ipsius Pontificis, nisi dum Pontifex tantum creatus est, non consecratus; quia tunc literæ tantum Apostolo-

rum Petri, & Pauli vultibus insculptæ expediuntur, quod dimidiam bullam dixit Innocent. III. lib. 1. registr. epist. 83. ut observavit Cironius lib. 1. obs. cap. 2.

^c *Manibus illorum.*] Ex his verbis rectè probat Cohelius in notis Cardin. cap. 74. iam à temporibus Innoc. III. in usu fuisse scriptores, seu scribas literarum Apostolicarum; de quorum officio & dignitate latè agit Cohelius ubi supra.

^d *Nuncium.*] procuratorem videlicet cum speciali mandato, juxta tradita in cap. nonnulli 27. de rescript.

^e *Idoneum.*] Id est non excommunicatum, juxta tradita in cap. ab excommunicato, de rescript.

^f *Excommunicationi.*] Ipso jure, ut docent Suarez de censur. disput. 21. sect. 2. num. 49. Gibalinus de censur. in Synopsi, litera F. num. 4.

CAPUT V.

Idem N. ^a Archidiacon. N. Archipresbytero, & Canonicis Mediolan.

Licet ad regimen Ap. Sedis, quæ dante Domino, universarum Ecclesiarum mater est, & ^b magistra, insufficientes nos vitæ, & scientiæ reputemus; quantum tamen Dominus nobis tua miseratione concesserit, ab his proposuimus abstinere, per quæ nobis possit meritò derogari: quamquam ex infirmitatis humanæ defectu non sic formam perfectionis semper, & in omnibus imitari possimus, quin aliquid aliquando in nostris subrepat operibus, quod minus circumspèctæ providentiæ valeat imputari: quod tamen non ex industria, vel conscientia certa, sed interdum ex ignorantia, vel nimia occupatione contingit. Significastis siquidem nobis per literas vestras, quod cum quædam vobis fuissent literæ præsentatæ, per quas vobis districtè præcipere videbamur, ut I. de Cimilian. clencum Ecclesiæ vestræ in Canonicum reciperetis, & fratrem, nec aliquem alium in Canonicum vocaretis, donec ipse præbendæ beneficium plenariè fuisset adeptus; earum tenore diligenter inspecto, vix eas credidistis de nostra conscientia processisse: vel si etiam processerunt, per nimiam fuisse importunitatem obtentis. Caterum cum easdem literas, sicut viri providi, & discreti, ad nostram remisissetis præsentiam, ut ex earum inspectione plenius nosceremus, utrum ex nostra conscientia processissent, plus in eis invenimus, quàm vestra fuisset discretio suspicata. Nam licet in stylo dicta-

minis, & forma scripturæ aliquantulum cœperimus dubitare; e bullam tamen veram invenimus, quod primum nos in vehementem admirationem induxit, cum literas ipsas sciremus de nostra conscientia nullatenus emanasse. Bullam igitur hinc inde diligentius intuentes, in superiori parte, quâ filo adharet, eam aliquantulum tumentem, invenimus, & cum filum ex parte tumentis, sine violentia qualibet aliquantulum attrahi fecissemus, Bulla in filo altero remanente, filum ex parte illa fuit ab ipsâ sine qualibet difficultate avulsam, in cujus summitate adhuc etiam incisionis indicium apparebat: per quod liquidò deprehendimus, bullam ipsam ex aliis literis extractam fuisse, ac illis per vitium falsitatis insertam, sicut ex literis ipsis plenius cognoscetis, quas ad majorem certitudinem vobis duximus remittendas. Cum igitur tantus excessus relinqui non debeat aliquatenus impunitus, discretionis vestræ per Apostolica scripta mandamus, & districtè præcipimus, quatenus dictum I, nisi infra viginti dies post harum susceptionem à vobis communitus ad præsentiam nostram cum testimonio literarum vestrarum satisfactorius accesserit, ex tunc ab omni ecclesiastico beneficio, & clericali officio, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, suspendatis; vel si beneficio caret, anathematis eum sententiâ innodetis: cum ab hac culpa non de facili sit credendus immunis, cum nec per fratres, nec consanguineos nostros nos (licet sæpius rogatos) potuisset inducere, ut super hoc nostras vobis literas mitteremus: ex quo fraudem auctoris, etsi principalis falsarius ipse non fuerit, sufficienter agnoscere potuisset, præsertim cum eo tempore præfens fuisse dicatur, quo contra falsarios de communi fratrum consilio publicè f constituimus. Inter cetera sub pœna excommunicationis firmiter inhibentes, ne quis literas Apostolicas, nisi de manu nostra, vel Bullatoris nostri reciperet, illis dumtaxat exceptis, quibus propter dignitatis excellentiam indulgimus, ut per nuncios fideles, & notos id ipsum possent efficere. Ut autem varietates hujus falsitatis, quas hæcenus deprehendimus, vos ipsi de cetero deprehendere valeatis, eas vobis præsentibus literis duximus exprimendas. Prima species falsitatis hæc est, ut falsa bulla literis apponatur: secunda ut filum de bulla verum extrahatur ex toto, & per aliud filum immixtum falsis literis inseratur: tertia, ut filum ab ea parte, quâ charta plicatur, incisum, cum vera bulla falsis literis immittatur, sub eadem plicatura similis canabis restauratum: quarta, quod à superiori parte bullæ altera pars fili sub plumbo rescinditur, & per id filum literis falsis inserta reducitur intra plumbum: quinta cum literis bullatis, & redditis, aliquid in eis per rasuram tenuem immutatur. Eos etiam à crimine falsitatis non reputamus immunes, qui contra constitutionem præmissam scienter literas nostras, non de nostra, vel bullatoris nostri manu recipiunt. Eos quoque, qui accedentes ad bullam falsas literas cautè projiciunt, ut de vera bulla cum aliis sigillentur. Sed hæc duæ species falsitatis non possunt facile deprehendi, nisi vel in modo dictaminis, vel in forma scripturæ, vel qualitate chartæ falsitas cognoscatur. In ceteris aut diligens indagator falsitatem poterit diligentius intueri, vel in adjunctione filorum, vel in collatione bullæ, vel motione, vel obtusione; præsertim si bulla non sit æqualis, sed alicubi magis sit tumida, alibi magis depressa. Si verò quod contra ipsum I, vobis præcipimus, neglexeritis adimplere, noveritis nos venerabili fratri nostro N. Vercellen. Episcopo præcipiendo mandasse, ut ipse id auctoritate Apostolica, sublato appellationis obstaculo exequatur. Datum Spolet. 2. Non. Septemb.

NOTÆ.

b *Magistra.*) Ut probavi in cap. 1. de summa Trinit. cap. 1. de rescript.

c *Importunitatem.*) Unde tales literæ non valebant, juxta tradita in c. si quando 15. de rescript.

d *Dictaminis.*) Dictamina dixerunt mediæ ætatis scriptores formulas ipsas scribendi, ut probat Bosquetus ad Innoc. III. lib. 1. epist. 136. inde dictator, qui formulam ipsam componit, de quo forsitan agitur in l. 1. de Leg. & decr. Legat. ibi: Nullus igitur obstat dictator, nemo consiliis obloquatur.

e *Bullam tamen.*) Bulla quid sit, & unde dicta, notavi in cap. 6. de fide instrum.

f *Constituimus.* Extat hæc constitutio infra, c. 7.

g *Per rasuram.*) De hac specie falsitatis egi in cap. olim, de rescript. Alia etiam falsitatis indi-

a *Archidiacono.*) In hac sexa collectione, & in tertia, sub hoc tit. cap. 2. legitur Archiepiscopo. Sed tam inscriptionem, quam literam restituo ex lib. 1. epistolar. Innocent. III. recognito à Sirleto, ubi fol. 169. reperitur textus hic. Et licet Bosquetus in notis ad Innocent. III. lib. 2. epist. 35. referat epistolam hanc ad casum relatum in c. 6. de fide instrum. tamen doctus vir apertè fallitur, ut constat ex utriusque textus contextura: siquidem in dict. cap. 6. agitur de lite mota inter Archiepiscopum Mediolanensem, & Abbatem monasterii de Scozuela: at verò in præfenti agitur de literis impetratis ad præbendam. De Metropoli Mediolanensi egi in cap. cum adeo, de rescript.

DD. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

Ii 3

cia

cia congefserunt Sefle tom. 2. decis. 118. P. Francif. Valens tom 1. concord. jur. in proœmio Clement. cap. 5. & ex diverfitate atramenti oriri fufpicionem

falfitatis, probant latè Valenzuela confil. 121. n. 151. Barbofa in cap. inter, de fide inftrum. n. 3. ex diverfitate papyri, & fimilibus. Barbof. voto 68.

CAPUT VI.

Idem ^a *Antibarenfi* Epifcopo.

QUAM gravi poenæ subjaceat. *Et infra*: Ad audientiam fi quidem noſtram ex literis in Chriſto chariffimi filii noſtri Vulcan. Dioclae Regis Illuſtris, necnon & tenore literarum tuarum, quas dil. fil. I. Capellano noſtro apud Durachium direxifti, noveris perveniſſe, quod cum Dominicus quondam Suacen. Epifcopus, qui coram eodem capellano, & dil. fil. S. Subdiacono noſtro, tunc in partibus illis gentibus legationis officium, fuerat de homicidio accuſatus, & in Concilio apud Antibaren. Pontificalem reſignaverat dignitatem, ad noſtram olim præſentiam acceſſet, à nobis rediens quaſdam tibi literas præſentavit, quibus aſſerebat, ſibi à nobis Pontificale officium reſtitutum. *Et infra*: Tu verò literis illis fidem adhibens, ven. f. n. G. quem in Suacen. Epifcopum electum canonicè diceris conſecraſſe, ab eadem Eccleſia removifti, præfato Dominico occasione literarum falſarum in ipſa Eccleſia reſtituto. Præfatus verò R. ſicut ſuis nobis literis intimavit, non credens literas illas de noſtra conſcientia emanafſe, tam ipſum Dominicum, quam præfatum Epifcopum noſtro præcepit conſpectui præſentari, humiliter petens reſcripto Apoſtolico edoceri, quid duceremus de ipſo negotio ſtatuendum. Nos verò ſcriptum literarum falſarum diligentius intuentes, in eis tam in continentia, quam in dictamine manifeſtè deprehendimus falſitatem: ac in hoc fuimus non modicum admirati, quia tu tales literas à nobis credideras emanafſe, cum præſertim ſcire debeas, Apoſt. Sed. conſuetudinem in ſuis literis hanc tenere, ut univerſos Patriarchas, Archiepifcopos, & Epifcopos fratres; ceteros autem, ſive Reges ſint, ſive Principes, vel alios homines, cujuſcunque ordinis ſint, filios in noſtris literis appellemus: & cum uni tantum perſonæ noſtræ literæ diriguntur, nunquam ei loquimur in plurali, ſive vos, ſive veſter, vel his ſimilia in ipſis literis apponatur. In falſis autem tibi literis præſentatis, in ſalutatione, dil. in Chriſto filius vocabaris; cum in omnibus literis, quas aliquando tibi tranſmiſerimus, te videre potueris à nobis fratrem venerabilem appellatum. Propter quod ſic te eſſe volumus in conſimilibus circumſpectum, ut per falſas literas de novo nequeas circumveniri, vel falli; ſed ſic literas Apoſtolicas ſtudeas diligentius intueri, tam in bulla, filo & charta, quam ſtylo, quod veras pro falſis, vel falſas pro veris aliquo modo non admittas.

NOTÆ.

- I. ^a *Antibarenſi.*) Ita etiam legitur in tertia collectione *ſub hoc tit. cap. 3.* non autem extat præſens epiftola inter editas à Sirleto, & Boſqueto; & ita corrupta eſt præſens litera, ut nullo modo cognosci poſſit, in qua orbis regione præſens caſus contriſſet; nec apud Hortelium, Gerardum, Mercatorem ulla mentio extat regni Dioclae, & civitatum Antibarenſis, & Suacenſis; quarum mentio ſit in præſenti textu: nec Carolus à Sancto Paulo in ſua Geograph. facta eas recenset.
- b *De homicidio.*) Unde privandus erat ipſo beneficio, juxta tradita in *cap. de homicidio.*
- c *Bulla, filo.*) Juxta textum in *cap. licet. ſup. hoc titulo.*

COMMENTARIUM.

2. **P**ro hujus textus illuſtratione ſciendum eſt, jam olim reſcriptis, tam Imperialibus, quam Pontificiis ſalutationem adſcribi conſueviſſe; ſolebant enim Principes ſalutationem præponere illis, quibus reſcripta dirigebant, & non ſemper eiſdem

verbis, ſed aliquantulum diverſis. Interdum ſalutatio adſcribebatur hoc modo, *Ave chariſſime*: ut conſtat ex inſcriptionibus legis 2. *C. de offic. Reſ. Provinc. l. 5. C. privil. eorum qui, in Theod. l. 1. eod. C. qui petant tur. l. finali. C. ne quid public. l. titia, l. 34. C. heretic. Ave Donate chariſſime. Et l. 4. C. de operib. publicis. Ave Felix chariſſime. Et l. 5. eod. tit. Ave Catiline chariſſime. Et ex aliis congeſtis à Briſſonio de formulis lib. 3. fol. 351. Cujac. lib. 1. obſerv. cap. 15. Juret. in notis ad Symmachum. lib. 2. epiſt. 69. Unde reſtituenda eſt inſcriptio textus in *l. ſiquis homicidii, C. de accuſat.* in hunc modum: *Ave Chriſpine chariſſime nobis.* Notavit Concius lib. 1. diſput. cap. 15. Pontifices etiam hac formula uti ſolitos in reſcriptis, liquet ex *cap. aliquando, de ſent. ex com.* ex proœmio Decret. eaque fuit communis ſalutandi formula, *Chariſſime nobis*, ut in *l. 2. C. Theodoſ. de offic. Reſ. Provinc. l. 5. eod. C. de privil. eorum, l. 52. eod. C. de appellat.* idque ſignificant notæ illæ K. N. B. in *l. 27. C. de Decur. l. 17. C. Theodoſ. de ſuſcept. l. 13. C. Theodoſ. de luſtrali collat. l. 2. eod. C. de his qui ex publica collat. l. 5. & 8. eod. C. de falſa monet.* Unde reſtituenda eſt inſcriptio legis primæ, *C. Theodoſ. de erogat. milit. annon.* & corrigendum codicis Gregoriani fragmentum*